

Naša kulturna organizacija.

Ferijalni Savez učiteljstva.

III. kongres Ferijalnega Saveza v Beogradu, 15.—18. julija t. l.

(Dalje.)

Po svečani sjednici je bil izvoljen verifikacijski odbor, koder nas je zastopal tov. Mrovlje. Predali smo pooblastila naših podružnic — pa hajdi na ručak.

Beograjski Lokalni Odbor F. S. se je izkazal kavalirja. V hotelu »Srpska kruna« poleg Kalimegdana nas je gostil od nedelje do torka, kot je bil predviden kongres. Ker se je kongres radi nepotrebnih debat raztegnil še na sredo, Lokalnemu odboru pa je zmanjkalo pare, smo v sredo ručali v neki turški »Kujni«, koder je bilo ceneje kot pri »Kruni«. Po ferijalno!

Ker je bil predsednik U. O. F. S. g. prof. Vlado Lapajne bolan in je le z velikanskim naporom prišel v Beograd iz golega idealizma do organizacije, ni mogel vzdržati dalje časa in je po svečani seji oddal posle podpredsedniku ter se vrnil v Ljubljano.

Nadaljevali smo popoldne v dvorani II. beograjske gimnazije. Za poročilom verifikacijskega odbora, ki je overovil 96 delegatov, je sledila določitev raznih odborov. V odboru za molbe in žalbe je bil tov. Janežič, v odboru za promeno pravil tov. Pirnat.

V ponedeljek smo pričeli ob 9. uri dopoldne. Odbor za overovljenje zapisnika II. kongresa je javil, da je lanski zapisnik spisan tako škandalozno površno in nečitljivo, da se ne more overoviti.

Sledilo je poročilo Upravnega odbora. Predsednikovo poročilo je čital pokrajinski pov. za Slovenijo g. Maček, ki je po naročilu predsednikovega njegovo vsled boleznj nepopolno poročilo dokončal. Vnela se je zato živa diskusija, ki je končala tako, da se je sprejel samo oni del predsednikovega poročila, ki ga je pisal predsednik sam. Poročilo blagajnikovo nam je kazalo visoke številke, pa nič denarja. Promet je bil ogromen. Pri poštnem čekovnem uradu ima F. S. še 14.000 Din ter precej nepokritih dolgov pri podružnicah. Poročila Pokrajinskih poverjenikov so bila zanimiva, najbolj poročilo bosanskega poverjenišva. Bili smo pridni Slovenci, z marsičem smo se lahko pohvalili, a Bosanci so le tiči.

Poročilo glavnega poverjenišva nam je podal tedanji glavni pov. g. Stanko Zorko. Ni bilo vse prav, ni bilo vse v redu. Padalo je na ubogega Zorka da je bilo kaj, čeravno on ni vsega zakrivil. Ne bom ga pral, ni brez krivde, mnogo mnogo bolje bi lahko vse uredil, a povsem obsoditi bi se ga ne smelo, neizkušeni je še, do glavnega pov. je prišel kot slepa kura do zrnja, še prej ni bilo tam vse kot bi moralo biti. Kongres se je prepričal, da je glavni pov. pravzaprav nepotrebna šarža in jo je tudi odpravil. Poročilo revizijskega odbora pa je kongresu odprlo oči. Sestavljeno je bilo

žegar tudi dandanes zvest svojim v življenju utrjenim načelom, še vedno pristaš svobodne metode, rad je v družbi tovarišev(ie), počuti se med njimi srečnega in nam pove še marsikatero važno besedo in razodene dobro misel. Iz bogatega zaklada svojih izkušenj deli radodarno mladim tovarišem ter jih vnema za narodno-prosvetno delo in — altruizem.

Svojo ljubezen in udanost mu je prekmursko učiteljstvo dokazalo s tem, da ga je soglasno izvolilo predsednikom novoustanovljenega učiteljskega društva za Prekmurje. Boljšega pač ne bi bilo moglo izbrati; zakaj Požegar je bil tisti, ki je s čudovito mirnostjo in potrpežljivostjo znal vselej umiriti razburjene duhove med »prišleki« in domačini, da so se polagoma zblizali in si danes med seboj zaupajo, umel pa je tudi unesti v društvo pravi duh in življenja, da je danes približno na enaki stopnji kakor druga učiteljska društva v Sloveniji.

Priznavaje njegove zasluge kot pedagoškega predavatelja in pisatelja, nič manj kot izbornega stanovskega organizatorja in odkritosrčnega, značajnega tovariša, želimo povodom 60letnice tovarišu Požegarju, naj mu bo srečna še dolga bodočnost!

Še mnoga srečna leta
vzgojij Prekmurce. Ti,
da narodno državni duh
triumf svoj tukaj doživi!

Eden za vse!

tako strogo objektivno in strokovno, da je želo burno priznanje celega kongresa. Mnogo je bilo gnilega v deželi Danski. Dober nauk vsem, kako ne sme biti. Skrbeli bomo, da bo letos drugače.

Delo kongresa je v vseh točkah in vedno ovirala diskusija o lanskem zagrebškem kongresu F. S. ter o bivšem glavnem poverjeniku dr. Janže Novaku. Ker o vsej stvari nismo dovolj informirani in ker je to bolj zadeva lanskih ferijalcev, se odtegnemo vsakešni sodbi. Menimo le, da bi bilo bolje, da kongres ni načel te pereče točke, oziroma, ker je že bila načeta, da bi jo bil vodil popolnoma nepristransko. Biležimo kot opazovalci.

Ko je bil razrešen stari upravni odbor, se je prešlo k izmeni pravil. Pravila so se prilagodila vstopu učiteljstva, profesorstva ter učencev osnovnih šol v F. S. Izvršila se je izprememba pravil v smislu decentralizacije. Pokrajinska poverjenišva se spremene v oblastne odbore, ki bodo imeli mnogo večjo kompetenco od dosedanjih pokrajinskih poverjeništev. Centrala, ki je bila dosedaj z delom preobložena, bo v marsičem razbremenjena od oblastnih odborov. Teh bo sedem, in sicer: v Beogradu, Novem Sadu, Zagrebu, Ljubljani, Sarajevu, Splitu in Skoplju.

(Dalje prihodnjic.)

Splošne vesti.

— **Zdravstveno stanje poverjenika UJU g. ravn. Luke Jelenca** se je v toliko izboljšalo, da je že zapustil bolnico in se nahaja sedaj v domači oskrbi.

— **Prevod učiteljstva v razrede po novi službeni pragmatiki.** V ministrstvu prosvete so se pričele priprave za prevod prosvetnih nastavnikov na plače in položaje po novem zakonu o državnih uradnikih. Povodom tega je predsednik UJU g. Milutin Stanković 18. t. m. posejtil pomočnika ministra prosvete g. dr. Svetolika Stevanovića, ki je po položaju tudi član državne komisije za izvedbo činovnega zakona. G. Stevanović je izjavil, da bo obvestil o položaju in početku dela UJU takoj, ko prejme ves potreben material za to razvrstitev in da hoče to delo izvršiti sporazumno s predstavniki UJU.

— **Ureditev višje učiteljske izobrazbe.** Pomočnik ministrstva prosvete g. dr. S. Stevanović je izjavil predsedstvu UJU, da bo povodom resolucije II. kongresa UJU v Ljubljani glede vprašanja višje učiteljske izobrazbe spravil to vprašanje v jeseni pred narodno skupščino, kjer naj se vprašanje višje-pedagoške šole in njene reforme končno reši. Ministrov predlog se bo glasil, da se šola ukine, a višja učiteljska izobrazba naj se prenese in omogoči na univerzi.

— **Apel na ministra vojne.** »Narodna Prosveta« prinaša poseben apel na ministra vojne, kjer se prav energično zavzema za učitelje-vojake.

— **Ukinjenje šolskih maš.** Oddelek za prosveto in vere v Zagrebu je v sporazumu s hrvatskim episkopatom ukinil obvezno obiskovanje šolskih maš. Določeno pa je, da se mora šolska mladina na vsak način udeleževati procesije na Te-lovo.

— **Padanje šoloobveznih otrok.** Število razredov v Mariboru na ljudskih šolah se bo letos znatno skrčilo, tako da bo mesto 80 samo 70 učnih mest. Odvišno število učiteljstva se razreši službe. — Pomožna šola se razširi na štiri razrede in pripravljani razred.

— **Učiteljski pripravniki, odnosno pripravnice,** ki so dovršili učiteljskega zrelostnim izpitom in ne morejo dobiti mesta v Sloveniji, dobe lahko učiteljsko mesto v Dalmaciji. V to svrhu naj pošljejo, kakor pri nas, prošnje na kotarske šolske nadzornike v Splitu, Šibeniku, Benkovcu, Kninu, Sinju, Imotskem, Makarski, Metkoviću, Kotoru, Dubrovniku, Korčuli Hvaru, Supetru. Prosjilo lahko hkrati v treh okrajih. Dalmacija sprejme tudi sledeče absolvirane filozofe: 3 zgodovinarje ali zemljepisce, 2 prirodopisca in 3 za francoščino, matematikov pa 5. Prošnje je treba poslati pokrajinski upravi za Dalmacijo (šolskemu oddelku) v Splitu. — Reflektanti in reflektantinja naj se v to svrhu osebno ali pismeno javijo pri Poverjeništvu UJU v Ljubljani (Učiteljska tiskarna) z navedbo, v katere okraje so prosili.

— **Za poverjenika UJU v Beogradu** je bil izvoljen g. Milan V. Popović, ref. v min. prosvete.

— **Prosvetni proračun za Slovenijo.** Kakor poroča »Narodna Prosveta« je izdan celotni budžet ministrstva prosvete

in je ostal budžet osn. nast. v glavnem neokrnjen, medtem ko je za srednje šole znatno zmanjšan. — Opozarjamo merodajne faktorje, ki jim je proračun na upogled, da so na pažnji, da ne bo zopet kakih presenečenj, temveč da se popravijo tudi krivice in nezakonitosti, ki so bile storjene z zadnjim proračunom. (Voditeljske doklade itd.).

— **Učiteljski kongres v Bratislavi.** Na predlog češkoslovaških učiteljev na učiteljskem kongresu UJU v Ljubljani, je podvzelo učiteljsko Udruženje (kakor poročajo listi) potrebne korake, da se bo mogel vršiti učiteljski kongres čehoslovaškega in jugoslovenskega učiteljstva v Bratislavi, kjer naj bi se realizoval predlog zastopnika Češke Obce Učiteljske na kongresu UJU g. Adolfa Obsta in kjer naj bi se postavila realna podlaga za stike med čehoslovaškim in jugoslovenskim učiteljstvom.

— **Umrl je v Ljubljani g. Vinko Novak,** oče tov. A. Novaka, strokovnega učitelja na meščanski šoli v Ljubljani. — Naše sožalje!

— **Tumlirtzeve knjige odda** šolsko vodstvo Tolsti vrh pri Guštanju, in sicer: Deutsches Sprachbuch I. 43 kom., izdaja I. 1918; II. 23 kom., izdaja leta 1918; Besedni zaklad, Rape I. 16 kom. I. 1918; II. 35 kom. I. 1917. Knjige so vse broširane in še v dobrem stanju. Cena po dogovoru.

— **Tovarišem, katerih otroci študirajo v Mariboru** sporočam, da ima tov. Davorin Vodenik, Maribor, Gosposka ul. 46. II. nadstr., ki posreduje v imenu »Učit. doma«, več naslovov primernih stanovanj za dijake in dijakinje. Tudi ravnateljstvo »Dijaškega doma« se bo de kolikor največ možno oziralo pri sprejemu na otroke učiteljstva, kakor je zadržilo. Za vsa pojasnila se je obrniti takoj na tov. Vodenika in priložiti znamko za odgovor.

— **V štev. 32. sem pozval maturante 1903 iz Kopra** k proslavi 20letnice mature, a je pomotoma izostalo moje ime. Danes dodajem, da sta dneva 8. in 9. septembra najugodnejša za nas tu in za tovariše v Jul. Benediji — saj smo tu 4. tam spodaj jih je 9. Ljubljana je centrum za vse. Podrobno pišem vsakemu zasebno. Morda bi bil primeren čas Božič, kot ob 10letnici, ko smo bili v Trstu. Zglašite se podpisane, a to kmalu — saj sestanek bi bil 8. sept. opoldne v Zvezdi in potem nadaljno v skupnem dogovoru. Anton Mervič, v Ribnici (Dolenjsko).

— **Abiturijente mariborskega učiteljskega od 1. 1908.** pridite k sestanku povodom petnajstletnice naše mature v Ptuj 8. septembra ob priliki občnega zbora Ciril-Metodove družbe. Na veselo svideenje! — Stanka.

Neodrešena domovina in obmejno šolstvo.

— **Tomaž Jug,** upokoieni šol. ravnatelj v Solkanu pri Gorici ter soustanovitelj okrajnega učiteljskega društva goriskega praznuje letos 82letnico svojega življenja. Bil je pred desetletji duša vsega učiteljskega delovanja na Gorškem; okrog njega so se zbirali mlajši, danes še živeči: Strnad Franc, Lavrenčič Matija, Orel Josip, Vilhar Franc, Furlan Leopold, Zorn Ivan, Bajt Franc, Medvešek Peter, Križman Ignacij, Možina Anton, Urbančič Lojze, Mermolja Franc i. dr., ki so tudi že vsi osiveli v delu za težko preizkušeno gorško ljudstvo. Zaslužnemu ljubljantu je tržaški »Učiteljski List« posvetil iz peresa sedanjega predsednika goriskega okr. uč. društva tov. Lojzeta Urbančiča, toplo pisan uvodnik, v katerem zaključuje: »Trdni so temelji, delo naše šole in našega stanu je zgradilo trdnjše stebre, a bodoče delo šole in učiteljstva zgradi najtrdnjše streho, da bo zgradba naše organizacije nerazrušljiva, nezlomljiva — večna. To zgradbo sezidajo le v slogi organizirane moči po zgledu našega stanovskega vzornika Tomaža Juga — častnega člana in stvaritelja našega društva, ob katerega ognju se gremo že pol stoletja. Solnce si, organizacija, in vsi hočemo Tvojih žarkov! Vzornik naš — naj živi vse stoletje!« — Prelepim besedam se tudi mi od svoje strani pridružujemo ter želimo vsem imenovanim in neimenovanim gorškim tovarišem obilo blagoslova!

— **Naše šole v zasedenem ozemlju.** Pred vojno smo imeli hrvatsko višjo gimnazijo v Pazinu, nižjo realno gimnazijo v Opatiji ter slovensko višjo gimnazijo v Gorici; tu je bilo tudi slovensko moško in žensko učiteljske za ves naš narod v Primorju. Vse te zavode so Italijani po svojem priходу zatrli, dasi so zatrjevali na ves glas: »Italija, velika

države svobode, Vam da iste državljanske pravice kakor vsem drugim svojim državljanom, vam da šole v vašem jeziku, več kakor vam jih je dala Avstrija.« Tako je bilo vsaj čitati na plakatih, ki jih je dala svoječasno nalepiti laška vojna uprava po vsem zasedenem ozemlju. Od vseh naših nekdanjih srednješolskih zavodov je ostala višja realka v Idriji, a tudi ta je samo še po imenu slovenska. Novi laški gospodarji so iztrebili s tega zavoda vse boljše slovenske učne moči ter nastavili na zavodu profesorje-fašiste, katerim je izročena v pouk naša slovenska mladina! Slovensko učiteljske so premestile laške šolske oblasti iz Gorice, t. j. iz središča dežele v oddaljeni Tolmin. A kupa krivic, ki jih je deležno naše ljudstvo pod laškim gospodarstvom, še ni polna! Pravkar poroča »Goriška Straža«, glasilo naših rojakov v goriškem delu zasedenega ozemlja, da nameravajo Italijani še onih par gimnazijskih razredov, ki so jih bili otvorili za slovensko mladino v Idriji, s prihodnjim šolskim letom odpraviti. Tako torej izgledajo slovenske obljube kobariških zmagovalcev! — Nič bolje ni na polju osnovnega šolstva. Zatvarjanje slovenskih in hrvatskih šol, preganjanje jugoslovenskega učiteljstva sta na dnevnem redu. Zlasti je v tem oziru kruto prizadeta naša tužna Istra, kjer kmalu ne bo ene čiste slovenske ali hrvatske šole!

Obrambni vestnik.

SOCIALNO VPRAŠANJE UČITELJEVOJAKOV.

Sarajevo, 12. avg. 1923.

V Beogradu so ustvarili nov vojaški zakon ter po njem vpoklicali mnogo učiteljstva iz cele države v rezervno oficirsko šolo v Sarajevu. Dosedaj je učiteljstvo služilo o počitnicah, sedaj pa je še ta ugodnost po zakonu ukinjena. Na prvi pogled je to tudi pravilno. Medtem ko se je ostalo učiteljstvo odpočilo od truda-polnega dela, so morale najmlajše moči, učitelji-vojaki iz učilnice v kasarno, iz kasarne v učilnico. Da je pri tem trpela tudi šola, mi niti ni treba dokazovati. Trdil bi celo, da je ta naredba edino pametna.

Tu pa nastane drugo vprašanje. Ne vem, koliko je resnice na vesti, da šolske oblasti niso dale še nobenega pojasnila glede učiteljev-vojakov, ki so služili eno ali dve leti; bodo li sprejeti v službo brez ovir ali ne. Znano nam je, s kolikimi težkočami si priborijo kolegi-abiturijenti službena mesta. Polni načrtov in z najlepšimi nadami prihajajo iz učiteljskega in mislim, da je to najhujši udarec, ki ga občuti mlada, z ideali prežeta duša. Istotako je z nami. Vojaščina nas potemtakem ne ovira le pravočasno napraviti usposobnostni izpit, ampak nas vrže naravnost na cesto. Rešili so se nas starši vsaj deloma, ko smo odšli na službo. Vojaščina nas jim vrne in ko vojaščino odslužimo, naj se vrnemo zopet k staršem, da ne poginemo gladu na cesti? Če bodo naše šolske oblasti to dopuščale, sledi naravnim potom, da bodo mlajši učitelji izginjali in z njimi naraščaj. Prvega maja bomo odpuščeni iz vojaške službe. Ali se bo vse to učiteljstvo poganjalo za službena mesta tako, kot se je moralo takrat, ko je dovršilo učiteljske? Mislim da ne.

In ta socialna krivica se bo zgodila učiteljstvu na račun naših šolskih oblasti, če se ne bodo pobrigale za odpomoč. Vsem prizadetim, ki jih ni malo in v katerih imenu pišem, naj si zasužurajo učna mesta takoj po dovršitvi vojaške dolžnosti, ki so jih morali zapustiti. Vživeli smo se že v našo misljo, ustvarili si jasen načrt, kako oblikovati narodno šolo h kulturni popolnosti in globoko nam bodo ranjene duše, če bomo čez devet mesecev stali na cesti, brez ideolov in v skrbeh, kako si napolnimo želodec. Težko bomo spremenili pot, a morali jo bomo, ker nas bo v to prisilil socialni položaj.

B. Jurančič,

rezervna ofic. šola.

— **ob Svoji k svojim!** Šolske voditelje, tovariše in tovarišice pozivamo, da se drže sklepov pokrajinske skupščine in naročajo svoje potrebščine pri lastnih stanovskih gospodarskih podjetjih. Kongres nam je pokazal kaj zmoremo, če smo gospodarsko trdni. Glejte, da se bo vsakdo držal gesla: Svoji k svojim, in vzpodbujajte nezavedneže! To bo najboljši odgovor na napade raznih listov ljubljanskih in mariborskih, ki so v zadnjem času napadali naš in našo organizacijo. S »Stražo« in »Gospodarjem« je treba tudi obračunati, kar posebno opozarjamo tov. mariborske oblasti.

Učiteljski pravnik.

—**§ Učitelji vojniki.** Svi učitelji koji su letos prvi put stupili u kadar, moraće odslužiti ceo svoj vojnički rok bez prekidanja. Povodom ovoga naše je Udruženje činilo korake da i ovi učitelji služe svoj rok za vreme školskog odmora što je i po prosvetne interese najcelishodnije. U tome smislu i Ministar Prosvete učinio je predstavku Ministarstvu Vojnom, ali ta predstavka nije uvažena i pomenuto rešenje ostalo u snazi. Povodom toga moraće svi ti mladi učitelji dati ostavku na državnu službu i odluka u tome smislu već je 16. ov. meseca upućeno svima školskim i finansijskim upravama u zemlji. Na ovaj način, nekoliko stotina seoskih škola u zemlji, i to u mestima gde su najpotrebnije, ostaće bez nastavnika, što ne bi bilo da je način služenja kadra za učitelje ostao kao i ranije, za vreme ferija. — **N. P.** (Kakor javlja nadalje N. P. dobe prizadeti učitelji svojo plačo in dodatke še vključno za mesec september in potem izgube pravico do iste. Ta odredba je zelo kruta posebno za to, ker bo na ta način ostalo preko 500 učiteljskih družin brez sredstev in isto toliko osnovnih šol ostane brez učiteljev.)

—**§ Poziv učnim osebam v službovanje.** V razglasu višjega šolskega sveta z dne 9. avgusta 1923. št. 8924. št. 75. Urad. lista je v 10. vrsti odzgoraj pomotoma izostala besedica »Ptuj«. Prizadete učne osebe se opozarjajo, da se morajo prijaviti vsaj do **5. septembra t. l.** tudi pri okrajnih šolskih svetih v področju okrajnega glavarstva v Ptuj. V predzadnji vrsti II. odstavka se glasi mesto »krajev« »okrajev«. Dalje se glasi predzadnji odstavek: »Ta razglas naj sprejmejo na znanje tudi one zgoraj omenjene osebe, ki bi morda ne prejele še posebnega obvestila od pristojnega okrajnega šolskega oblastva. — Za predsednika: Westers r.

—**§ Anonimne ovadbe.** V poročilu obrambnega odseka (učiteljske skupščine v Ptuj) manjka pripomba, da smatramo časnikarske napade anonimnim, ki spadajo z drugimi anonimnimi ovadbami v koš in ne da se uvajajo na podlagi teh disciplinarne preiskave.

—**§ Poštne proste službene vloge (dopisi).** Nekatere pošte ne pripoznajo šolskim vodstvom prostost poštne priporočena pisma. S tem, da je službeni list (poštni uradni list) št. 19 leta 1921. objavil, da se smatrajo šolska vodstva (ne pa krajni šolski sveti) državnim uradom, je tudi odločeno, da imajo iste pravice kakor drugi državni uradi, okrajno glavarstvo, sodišče itd. in smejo oddajati tudi priporočena pisma poštne prosto. — Seveda uporabljamo to pravico le v izrednih, važnih zadevah.

—**§ Podaljšanje počitnic.** Višji šolski svet je sklenil v svoji zadnji seji, da lahko okrajni šolski sveti v slučaju nuje potrebe po svoji uvidevnosti posameznim učencem podaljšajo počitnice do 31. oktobra. — To obvestilo je napravilo mnogo zmešnjav. Starši hodijo sedaj k šolskim vodstvom in krajnim šolskim svetom in hočejo kar vse otroke oprostiti. Ne dajo si dopovedati, da tudi okrajni šolski svet ne sme kršiti postave in lahko le take otroke oprosti šolskega pouka, ki so že polnih 6 let hodili v šolo. — Višji šolski svet prosimo obvestila: 1. Ali naj posamezniki prosijo za oproščenje, ali lahko krajni šolski sveti zbirajo prošnje kakor za letošnje oproščenje. 2. Ali velja pomladi dovoljeno letošnje oproščenje do 31. oktobra, ali je treba sedaj na novo prositi.

Književnost in umetnost.

Nove knjige in druge publikacije.

—**kpl. Ročni katalog Učiteljske tiskarne** je izšel. Poleg koledarja ima podatke o službenih prejemkih, stanarini in ogrevu, povišicah, nagradah in dokladah itd. Posebno zanimiva so praktična pravna navodila in statistični pregled šolstva in učiteljstva. Ob koncu je ročni zapisnik za razrednega učitelja. Cena samo zapisniku vez. 8 Din, tudi z omenjenimi podatki vez. 10.50 Din.

—**kpl. Knjižica praktične pedagogije.** Radovi vježbaonica zagrebačke Viš. pedagog. škole. Izdaje dr. Jure Turić, profesor praktične pedagogije. Prva knjiga: Metodika škole rada od dr. Jure Turića. Dobiva se u Upravi knjižnici praktične pedagogije. Zagreb, Tvornička 10. Cijena 20 Din i poštarina 3 Dinara.

—**kpl. »Splošna knjižnica«.** Tekom tega meseca je pričela v založbi Zvezne knjigarne v Ljubljani izhajati »Splošna knjižnica« ki bo obsegala vse panoge književnosti. V pestri vrsti

bodo sledila leposlovna in znanstvena dela vseh strok in struj iz sodobnega in starejšega domačega slovstva. Poleg tega bodo zastopani v »Splošni knjižnici« po možnosti tudi važnejši avtorji ostalih slovanskih narodov in svetovni avtorji sploh. Slovenska javnost bo gotovo upoštevala resno kulturno stremenje tega podjetja. Zato je pričakovati, da se temu primerno odzove.

—**kpl. Dr. Janez Ev. Krek: Izbrani spisi, I. zvezek.** Mlada leta 1865.—1892. Založilo Društvo dr. Janez Ev. Krek v Ljubljani. Cena 45 Din (s pošto 47 Din) broš., 56 Din (s pošto 58 Din) vezanemu izvodu. Dobi se v knjigarni »Nove založbe« v Ljubljani, Kongresni trg 19.

—**kpl. Nova učna knjiga: Zgodovina novega veka za nižje razrede srednjih šol.** Spisal prof. J. Bučar. Cena 30 Din.

—**kpl. Dr. A. Kraigher: Mlada ljubezen.** Roman. Izdala in založila knjigarna lg. pl. Kleinmayr & Ferd. Bamberg v Ljubljani. Cena elegantno vezani knjigi 60 Din.

—**kpl. Rozman Ivan: Nova erotika.** Disonance in akordi. Izdala in založila knjigarna Kleinmayer & Bamberg. Cena vezani knjigi 30 Din.

—**kpl. Pasijonke.** Povestice za mladino. Spisal Ivan Dornik. Založba Goričar & Leskovšek v Celju. Cena 5 Din.

—**kpl. Ivan Albreht: Ranjena gruda.** povest. Splošna knjižnica št. 1 v Ljubljani 1923. Izdala in založila Zvezna tiskarna in knjigarna, 104 strani. Cena broš. 12 Din, vezani 17 Din.

—**kpl. Josip Jurčič: Spisi, VIII. zvezek. Uredil dr. Ivan Grafenauer.** 1923. Založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani. Cena broširani knjigi 20 Din, vezani 30 Din.

—**kpl. Citraši! Slovenske narodne pesmi s Koroškega za četre in petje,** priredil in izdal Ivan Kiferle v Ljubljani, Krojaška ulica 8. II. nadstropje (gostilna Maček). Zvezek XI. vsebuje 30 narodnih pesmi, ki so razen zadnje vse s Koroškega. Vsebina bogata, oblika lepa, papir prvovrsten. Cena 20 Din, s pošto 2 Din več. Pošilja pa se le proti predplačilu, ker je to najhitreje in najceneje.

—**kpl. Rado Murnik: Na Bledu,** povest. »Splošna knjižnica« št. 2. V Ljubljani 1923. Izdala in založila Zvezna tiskarna in knjigarna, 181 strani. Cena broš. 16 Din, vez. 22 Din.

—**kpl. Zgodovinske anekdote II. zvezek. Zbral dr. Vinko Šarabon.** 1923. Založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani. Cena 16 Din.

Ocene.

—**k Rado Murnik: Na Bledu,** povest. Menda ne trdimo preveč, ako pravimo, da je »Na Bledu« ena najzabavnejših izvornih slovenskih povesti zadnjih let. V dejanje, ki se razpleta prijetno in tako zanimivo, da od prve do zadnje strani veže čitatelja, je položil Murnik toliko svoje vedre šegavosti in zdravega humorja, da bo knjiga vsakomur zdravo razvedrilo, ki bo pomagalo za trenotek pozabiti vsakdanje brige in nadloge ter živeti v veseli družbi na Bledu, ki je uprav mojstersko pisan. Za to delo smo Murniku lahko hvaležni. Murnikova povest »Na Bledu« je izšla kot drugi zvezek nove »Splošne knjižnice«, ki bo po svojem načrtu polagoma prinesla vse boljše, v širokih krogih zelo priljubljene Murnikove humoristične spise.

—**k Zgodovina novega veka za nižje razrede srednjih in njim sorodnih šol.** Spisal Jos. Bučar, prof. v Ljubljani. Izšla je nova učna knjiga, ki bo sigurno dobrodošla našim šolam, posebno ker sega v najnovejšo dobo in prav spretno in pregledno obdelava posamezna poglavja. Ob koncu je prav dobro sestavljen kulturni pregled 19. in 20. stoletja, kjer omenja avtor gospodarski razvoj, znanost in narodno književnost, od umetnosti posamezna polja glasbe, slikarstva, kiparstva in stavbarstva, kjer se dotiče v prvi vrsti slovenske in domače literature. Enako je tudi v knjigi sami tej smeri posvečeno mnogo pozornosti. Knjiga ni preobširna in bo radi preglednosti gotovo v polni meri ustrezala svojemu namenu.

—**k Krekovj izbrani spisi, I. zvezek.** Prvi zvezek obsega tisto dobo Krekovega življenja in pisateljevanja, ki je tudi večini njegovih znancev najmanj znana: šolsko dobo, učna leta našega mojstra. Življenjepisni del obsega Krekovo življenje od zibelke do doktorata, spisi se začnejo z gazelo štirinajstletnega dečka, priobčeno v aložijevskih Domačih va-jah, in končajo s pismom z dne 14. maja 1892, ko je odhajal 26letni doktor bogoslovnih ved na svojo prvo službo. Knjiga

obsega 59 strani uvoda, 18 pisem, 18 pesmi, en dramatičen prizor, šest povesti (deloma v odlomkih), nalogo osmošolca Kreka in pet člankov in listkov, priobčeni v »Slovincu«; med slednjimi bo zbudil posebno pozornost Krekov odgovor na Tarčarjeve »4000«, ki je bil doslej pri nas čisto nepoznan. Knjigo krasi sedem slik na finejšem papirju (slika Krekove rojstne hiše in vasi, slika Selc in »Štoka« itd.) in izvirna naslovna stran ob prehodu med uvodom in zbranimi spisi, delo prof. G. Porente: slika sejavca, ki s silnimi kretnjami koraka preko polja, iz samih ravnih črt. G. slikar je rekel, da bi bila vsaka druga poteza za Kreka premalo energična. V ozadju hrib Sv. Miklavža, Račinovec in Triglav. Čas, v katerem pričena društvo Krek z izdajo Krekovih spisov, je sicer za izdajanje knjig izredno neugoden. Vendar je bilo društvo Krek mnenja, da se radi gmotnih težkoč ne sme odlašati z izdajanjem Krekovih spisov in njegovega življenjepisa, ker bo to delo od leta do leta težje, čim manj bo namreč mogel pri njem sodelovati rod, ki je Kreka osebno poznal. Knjiga bo vsakemu, ki se hoče baviti s proučevanjem Kreka, koristna tudi radi tega, ker obsega kar mogoče popoln seznam vsega, kar se je doslej pisalo o Kreku.

—**k dr. A. Kraigher: Mlada ljubezen.** Dr. Kraigher je postal priljubljen pisatelj, njegova dela so bila hitro razprodana in izhajajo sedaj že v drugem natisu. Njegov Kontrolor Škrobar je bil prava senzacija za naš svet, ki ni bil vajen bengalične svetlobe v kotih javne in tajne morale in realnosti. Škrobar mu je dobra predhodnica v socialnem smislu in problemu. Umetnikova trilogija poseza v problem pisatelja - umetnika in politike in nosi obliž dobe. Mlada ljubezen je sicer že znana iz Ljubljanskega Zvona, toda ostala vedno mlada in se nam zdi kot nova z novo izdajo v celoti. S tem je postala dostopna tudi našim knjižnicam. Poleg za prenapetega moralista »ogabne« realnosti, se spuška v duševna, lirčna razpoloženja človeka, v srčne tajinstvenosti, tako da tudi oni, ki so delo že čitali v »Zvonu«, ponovno sežejo po knjigi in si jo nabavijo.

—**k Ivan Dornik: Pasionke.** Povestice za mladino. Založba Goričar & Leskovšek vztrajno in redno pomnožuje slovensko literaturo in stopa vedno bolj v krog naših večjih založb. Sedaj nas preseneti s kako noviteto za mladinsko literaturo, kakor je ravno knjižica Dornikova: »Pasionke«, pred kratkim nam je prinesla v novi izdaji »Mlajnarjevega Janeza«, ki je priljubljen v vseh naših ljudskih knjižnicah, obnovljena in pomnožena je izšla dr. Pečnikova: »Jetika«, ki je namenjena boju zoper enega najzavratnejših sovražnikov naroda in tudi založbe učnih, pomnožnih knjig se založništvo ne izogiblje, o čemur pričar pravkar izšlo Brinarjevo: »Domoznanstvo«. — »Pasijonke« so ljubke mladinske povestice, vzete iz kmetskega življenja, prav iz otroške duše in okolice. Prva, vzeta iz najglobljega otroškega življenja, nosi tudi naslovno ime; druge, krajše črtice so »Nevihita«, »Na sobotni večer« itd. Vsi spisi so prikladni za mladino in se odlikujejo po narodnem slogu. — Priporočamo za šolarske knjižnice.

—**k Rozman Ivan: Nova erotika.** Disonance in akordi. Rozman naziva svojo knjigo »Nova erotika«, to je visoka nesem človečanstva dela ljubezni. Niso verzi, ampak najgloblje filozofske domislece. Coniteor so človeka ki je slekel svojo zunanost in živi samo svoji notra-

nosti. Preko najmodernejše, nad »Tri labude«, mimo Niezscheja in Župančiča do samobito — novega, v srcu misleca poročenega, v njegovi ljubezni do človeštva spočetega — to je »Nova erotika«. Za nas je knjižica nekaj povsem novega. Filozofski sistem v obliki aforizmov.

—**k Ocene drugih vposlanih knjig** smo morali radi tesnega prostora odložiti za prihodnjo številko.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

—**lu Objave za pričetek šolskega leta** smo morali topot opustiti, ker se nam jih je nabralo nad tri četr strani. Prosimo naj nam cenjeni obvestitelji za letos to oprostite in naj upoštevajo položaj posebno z ozirom na to, da je zadnja številka lista izpadla. Izmed vsega gradiva smo to še najlažje opustili, ker je bil pričetek šolskega leta in izpitov na posameznih zavodih itak objavljen v dnevnikih.

—**lu Več dopisov smo radi tesnega prostora odložili za prihodnjč.**

—**Tovariše maturante iz l. 1883** vabiva po dogovoru z nekaterimi tovariši k sestanku dne 8. septembra v Ljubljano. Zbirališče ob 10. uri dopoldne pri »Novem svetu«. — Jos. Turk. Fr. Gorzad.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani. Odgovorni urednik: Franc Štrukelj. Last in zal. UJU — poverjen. Ljubljana.

— **Išče se stanovanje** (v mestu, v okolici ali na deželi) 1 do 2 sob s kuhinjo za družino, ki biva na Ogrskem in je tako izročena potujčevanju. Kateri hoče storiti dobro delo, naj javi upravi lista, da mu sporoči naslov očeta, ki je tu v službi in je radi stanovanjskih razmer ločen od družine.

Varujte otroke!

Če so razdrapani že Vaši živci, obranite pred tem vsaj dečo! Otroci naj pijejo le „ŽIKO“!

V korist „Jugoslovenske Matice“!

„IDES“ Prašek za črnilo

razstojljiv v mrzli vodi, prekaša vse tu- in inozemske izdelke in tekoče ekstrate!

„IDES“ Črnilo v obliki papirja za uradnike in učence. Za več kot 100% cenejši kakor tekoče črnilo!

„IDES“ Antračen in kovinasta črnila. — Zahtevajte vzorce in cenike kateri, se pošiljajo brezplačno.

„IDES“ tvornica kem. izdelkov Tacen pri Ljubljani

ŽIKO

Pokusite — — — — ŽIKO — — in se prepričajte, da ni okusnejše kave. Popolnoma nadomešča pravo kavo, zato je tudi najcenejša. Dobi se v vseh boljših trgovinah. Prijatelji nekdanje Vydrovke jo lahko naroče tudi direktno po povzetju najmanj 5 kg. Pražarna „Žika“, d. z. o. z. Ljubljana, Rožna dolina.

... Pošljite nemudoma zopet 5 kg Žike. Ker je kuhinja par dni brez nje, je vse narobe. M. P. Bled, 27. 7. 1923.

... Žike smo se tako privadili, da ne potrebujemo nobene druge kave ... F. H. naduč. Svečina, 2. 5. 1923.

... Žika je res takšna, kakor je bila svoj čas Vydrovka, zato mi pošljite zopet 5 kg ... I. S. Reičica, 3. 6. 1923.

Priporočamo tvrdko Josip Petelinc Ljubljana, Sv. Petra nasip 7.

Cene zmerne! Potrežba točna!

Najboljši šivalni stroji „GRITZNER“ v vseh opremah in sistemih, olje, igle, posamezni deli za šivalne stroje in kolesa, pnevmatika. Galanterije, modno blago, čipke, vezene, gumbi, bombaži, I. M. C. prejica, pletenine, milo, jedilno orodje: alpaka, aluminium, palice in sploh vse potrebščine za šivilje, krojače črevljarje in sedlarje na malo in veliko. (Za šole znižane cene).

Naročajte šolske knjige vseh vrst, šol. zvezke in druge potrebščine v knjigarni Učiteljske tiskarne! **ZAHTEVAJTE CENIKE!** **SVOJI K SVOJIM!**